

Bankovníctví

Centrální banka

Definiční znaky centrální banky

1. Emisní monopol (výsadní právo k emisi hotových bankovek a mincí)
2. Provádění měnové politiky (regulace množství peněz v oběhu s cílem podporovat měnovou stabilitu)
3. Regulace bankovního systému (stanovení základních povinností a pravidel obchodních a dalších bank na daném území)

Vznik a vývoj centrálních bank

Centrální banky jsou instituce, které:

1. Mají emisní monopol na hotovostní peníze
2. Provádějí měnovou politiku
3. Regulují bankovní systém

Funkce centrální banky

1. Emisní monopol

Zahrnuje výsadní právo k emisi hotovostních bankovek, mincí, případně i pamětních mincí na daném území.

2. Provádění měnové politiky

Představuje regulaci množství oběživa v ekonomice s hlavním cílem podporovat měnovou stabilitu země.

Funkce centrální banky

3. Regulace bankovního systému

Představuje stanovování základních povinností a pravidel činnosti obchodních a dalších bank působících na daném území, dále kontrolu dodržování těchto pravidel a stanovování sankcí za jejich nedodržování. Součástí těchto pravomocí je i udělování licence k bankovní činnosti.

Postavení centrální banky v národním hospodářství

1. Funkce centrální banky
2. Nezávislost centrální banky
3. Právní úprava postavení centrální banky v ČR –
ČNB
4. Organizační struktura ČNB
5. Funkce ČNB

Centrální banka plní tyto úkoly

Obecně je v teorii i praxi centrálního bankovníctví shoda v těchto funkcích:

1. Emisní
2. Banka bank
3. Orgán bankovního dozoru a regulace
  - ✓ Bezpečnost a spolehlivost
  - ✓ Efektivnost fungování bankovního sektoru
  - ✓ Ochrana a informovanost investorů
  - ✓ Efektivnost měnové politiky
4. Banka vlády
5. Správa státního dluhu
6. Zastupování státu v mezinárodních měnových organizacích

Nezávislost centrální banky

Je třeba rozeznávat:

- ✓ nezávislost de iure
- ✓ nezávislost de facto
- ✓ nezávislost politickou
- ✓ nezávislost hospodářskou.

Kritéria politické nezávislosti (závislosti)

- ✓ Guvernér není jmenován vládou.
- ✓ Guvernér je jmenován na více než 5 let.
- ✓ Bankovní rada není jmenována vládou.
- ✓ Bankovní rada je jmenována na více než 5 let.
- ✓ Nezávazná účast člena vlády v bankovní radě.
- ✓ Vláda neschvaluje záměry monetární politiky.
- ✓ Požadavek na udržení měnové stability je dán zákonem.
- ✓ Existuje zákonná úprava řešení konfliktů mezi centrální bankou a vládou.

Hospodářská nezávislost

1. Přímé možnosti úvěrování nejsou automatické.
2. Přímé úvěrování se uskutečňuje za tržní úrokovou míru.
3. Přímá úvěrová angažovanost je dočasná.
4. Přímá úvěrová angažovanost je kvantitativně omezena.
5. Centrální banka se nepodílí na primárním trhu veřejného dluhu.
6. Diskontní sazba je stanovována centrální bankou.
7. Bankovní dozor je svěřen centrální bance.

Poznámka:

Bod 1. – 5. se vztahuje k financování rozpočtového deficitu státu centrální bankou.

Politická a hospodářská nezávislost nemusí spolu korespondovat.

Funkce ČNB

Makroekonomická funkce:

- ✓ emisní
- ✓ měnová
- ✓ devizová

Mikroekonomická funkce:

- ✓ regulace bankovního systému
- ✓ platební styk mezi bankami
- ✓ bankovní dohled
- ✓ banka bank
- ✓ banka státu
- ✓ reprezentace státu v měnové oblasti

Emisní funkce ČNB

- ✓ Emisní monopol (bankovky, mince i pamětní mince)
- ✓ Ochrana bankovek proti padělání
- ✓ Náhrada bankovek
- ✓ Likvidace bankovek

Měnová funkce ČNB

(prostřednictvím monetární hospodářské politiky)

CÍL: STABILITA CENOVÉ HLADINY

Tohoto cíle je dosahováno prostřednictvím regulace množství peněz v ekonomice (v peněžním oběhu).

Monetární nástroje měnové politiky:

- ✓ expanzivní
- ✓ restriktivní

Mezi nejčastěji používané nástroje patří:

- ✓ regulace diskontní sazby
- ✓ regulace povinných minimálních rezerv
- ✓ operace na volném trhu
- ✓ stanovování reeskontních kontingentů

Měnové agregáty

M_1 – hotovostní oběživo a vklady na běžných účtech

$M_2 = M_1 +$ úsporné vklady a termínované vklady

$M_3 = M_2 +$ euroměnové vklady u domácích bank

$M_4 = M_3 +$ vklady v nebankovních institucích v domácí měně a krátkodobé cenné papíry

$M_5 = M_4 +$ ostatní cenné papíry v domácí měně

PENĚŽNÍ ZÁSoba V ČR:

Bankovky a mince

645 mld. Kč. (k 31.12.2019)

Devizová funkce ČNB

- ✓ Získávání devizových rezerv
- ✓ Operace s devizovými rezervami
- ✓ Udržování hodnoty devizových rezerv
- ✓ Ovlivňování úrovně měnového kursu domácí měny
- ✓ Zabezpečování devizové likvidity země

Regulace bankovního systému

Prostřednictvím pravidel činností bankovních institucí, například pravidla obezřetného podnikání bank:

- ✓ Pravidlo kapitálové přiměřenosti
- ✓ Pravidlo přiměřené likvidity
- ✓ Pravidlo úvěrové angažovanosti
- ✓ Pravidlo tvorby minimálních rezerv
- ✓ Pravidlo poskytování bankovních informací
- ✓ Pravidlo ochrany před nelegálními praktikami

Bankovní dohled

1. Dohled na dálku: kontrola bilance, kontrola výkazu zisku a ztrát.
2. Dohled na místě.
3. Interní audit.

Cíle bankovního dohledu:

- ✓ Podpora efektivního provádění měnové politiky
- ✓ Bezpečnost a spolehlivost
- ✓ Efektivnost bankovního systému
- ✓ Zajištění informací pro investory
- ✓ Zajištění ochrany bankovních informací
- ✓ Ochrana vkladů klientů
- ✓ Ochrana bankovního systému u před nekalými praktikami

Metody hodnocení komerčních bank

Metoda CAMEL

C – CAPITAL

A – ASSETS (AKTIVA)

M – MANAGEMENT

E – EARNINGS (VÝNOSY)

L – LIQUIDITY (LIKVIDITA)

Hodnocení bank je od 1 do 5, přičemž při hodnocení 1 banka nemá problémy, hodnocení 5 vyžaduje pomoc Centrální banky nebo likvidaci komerční banky.

Banka bank

1. Přijímá vklady od komerčních bank.
2. Poskytuje komerčním bankám úvěry na komerčním základě
3. Provádí zúčtovací činnost mezi bankami (tzv. multiclearing)

Banka státu

1. Vede účty státního rozpočtu
2. Správa státního dluhu
3. Poskytuje úvěry státnímu rozpočtu
4. Provádí emisi státních cenných papírů
5. Realizuje obchody se státními cennými papíry

Reprezentace státu v měnové oblasti

- ✓ Pravidelné informace veřejnosti o měnovém vývoji
- ✓ Reprezentace státu v MMF, Světové bance, v Bance pro mezinárodní platby v Basileji, v Evropské centrální bance a dalších měnových a bankovních institucích.

Udělování licence pro komerční banky

Licence se uděluje zájemcům na základě žádosti předložené ČNB. Se žádostí je nutno předložit:

- ✓ Návrh stanov banky
- ✓ Původ, dostatečnost a složení základního jmění a dalších finančních zdrojů (zákon o bankách opravňuje ČNB požadovat minimální výši základního jmění 500 mil. Složených v peněžní formě)
- ✓ Odbornou způsobilost a občanskou bezúhonnost pro osoby navrhované do řídicích funkcí komerční banky
- ✓ Splnění technických předpokladů
- ✓ Splnění organizačních předpokladů
- ✓ Prokázání reálnosti ekonomických kalkulací o budoucí likviditě a rentabilitě banky

Udělování licence pro komerční banky

- ✓ Prokázání způsobilosti zakladatele (s podílem větším než 10 % na hlasovacích právech) k výkonu práv akcionáře
- ✓ Prokázání funkčního softwarového vybavení k provádění obchodních operací banky (nutnou podmínkou, aby toto programové vybavení bylo kompatibilní s celým bankovním systémem)